

Sygn. akt III USK 84/22

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania E. B.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18
stycznia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 7 grudnia 2021 r., sygn. akt III AUa 866/19,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę
240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 marca 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w Jaśle stwierdził, że E. B. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 10 kwietnia 2014 r.

Wyrokiem z dnia 3 września 2019 r., IV U 288/19, Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie oddalił odwołanie od powyższej decyzji oraz zasądził od wnioskodawczynie na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z dnia 7 grudnia 2021 r., III AUa 866/19, oddalił apelację wnioskodawczynie od wskazanego wyroku oraz zasądził od niej na rzecz organu rentowego kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawczynie zarzuciła naruszenie: (-) art. 2 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 196 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz.U. z 2018 r., poz. 650); (-) art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 oraz art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń w związku z art. 2 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 196 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz.U. z 2018 r., poz. 650); (-) art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1, art. 11 ust. 2, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 4 i art. 14 ust. 1 i 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 196 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz.U. z 2018 r., poz. 650); (-) art. 20 ust. 1 i 3 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; (-) art. 2a ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; (-) art. 378 § 1, art. 387 § 2¹ oraz art. 327¹ § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.; (-) art. 382 w związku z art. 385 k.p.c.; (-) art. 3 w związku z art. 232 w związku z art. 234 k.p.c.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła oczywistą zasadnością skargi, bowiem zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego.

Zdaniem skarżącej Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni przepisów prawa materialnego, co doprowadziło do błędnego przyjęcia, że nie podlega ona ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, podczas gdy z niekwestionowanych ustaleń Sądu Apelacyjnego wynikało, iż

świadczyła usługi w okresach zdolności do pracy i za usługi te otrzymywała wynagrodzenie. Powstrzymywała się od pracy jedynie w okresach orzeczonej niezdolności, a wobec tego jej działalność była prowadzona w sposób zorganizowany, ciągły i w celu zarobkowym, zaś fakt zadeklarowania maksymalnej podstawy wymiaru składek pozostawał irrelevantny.

Wskazując na powyższe skarżąca wniosła o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów sądowych, w tym również kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w razie jej przyjęcia do rozpoznania o jej oddalenie oraz o zasądzenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego między innymi obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko powołane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie, zaś cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie przez skarżącego istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta "oczywistość" i przedstawić

argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej na pierwszy rzut oka, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Z powyższego wynika, że zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej może jedynie dotyczyć uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365).

W rozpoznawanej sprawie żadna taka okoliczność nie miała miejsca. Wymienionych wymogów nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca nie wskazuje przepisów, których naruszenie przez Sąd Apelacyjny miało walor kwalifikowany. Formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca zmierza w istocie do wykazania, że wykonywana przez nią działalność gospodarcza była prowadzona w sposób zorganizowany, ciągły i w celu zarobkowym, zaś fakt zadeklarowania maksymalnej podstawy wymiaru składek pozostawał dla takiego stanu sprawy obojętny.

W związku z tym należy zauważyć, że ocena, czy działalność gospodarcza jest wykonywana, należy przede wszystkim do sfery ustaleń faktycznych, a dopiero w następnej kolejności - do ich kwalifikacji prawnej. Działalność gospodarcza to prawnie określona sytuacja, którą trzeba oceniać na podstawie zbadania konkretnych okoliczności faktycznych, wypełniających znamiona tej działalności lub ich niewypełniających. Prowadzenie działalności gospodarczej jest zatem kategorią

obiektywną, niezależnie od tego, jak działalność tę ocenia sam prowadzący ją podmiot i jak ją nazywa oraz czy dopełnia ciężących na nim obowiązków z tą działalnością związanych, czy też nie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2021 r., III USK 127/21, LEX nr 3224271). W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że zarejestrowanie działalności gospodarczej i towarzyszące temu zadeklarowanie nieznajdującej pokrycia w przewidywanych zyskach wysokiej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne, a przy tym ze świadomością istnienia przeszkód do prowadzenia tej działalności (np. spodziewane w nieodległym czasie urodzenie dziecka i związana z tym planowana przerwa w prowadzeniu działalności) może wskazywać na intencję (element subiektywny) nie tyle podjęcia i wykonywania zarobkowej działalności gospodarczej o charakterze ciągłym, lecz włączenia się do systemu ubezpieczeń społecznych w celu uzyskania wysokich świadczeń (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2021 r., III USK 127/21, LEX nr 3224271, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 lutego 2021 r., II USKP 21/21, LEX 3119631; z dnia 13 września 2016 r., I UK 455/15, LEX nr 2122404; z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127; z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 413/17, LEX nr 2609126). Sąd Najwyższy podkreślał, że nie zasługuje na aprobatę instrumentalne wykorzystywanie regulacji prawnej polegające na zgłoszeniu podstawy wymiaru składek w oderwaniu od niskich przychodów z działalności. Poza normalne granice ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej wykracza sytuacja stale skrajnie nieprawidłowa. Polega ona na rozpoczynaniu i utrzymywaniu przez rejestrującego działalność gospodarczą stanu, w którym możliwe do osiągnięcia dochody są znikome w relacji do ponoszonych kosztów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2018 r., II UK 413/17, LEX nr 2609126). W konsekwencji w judykaturze Sądu Najwyższego przyjęto także, że ktoś, kto twierdzi, że prowadzi działalność gospodarczą tylko po to, aby uzyskać świadczenia z ubezpieczenia społecznego, w istocie stwarza pozory tej działalności, bowiem nie zmierza do pozyskania zarobku z działalności, co wypacza sens ustawowy tej instytucji prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2017 r., II UK 98/16, LEX nr 2307127).

Z ustaleń faktycznych rozpatrywanej sprawy, którymi na mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy jest związany wynikiem, że w czasie trwającej 4 lata i 10

miesiący działalności gospodarczej przez 4 lata i 1 miesiąc wnioskodawczyni przebywała na zasiłkach chorobowych, macierzyńskim, opiekuńczych. Od 14 lipca 2014 r. do 20 lipca 2016 r. przez 2 lata w ciągłości przebywała na świadczeniach z ubezpieczenia chorobowego, w późniejszym okresie przerwy między wypłacanymi przez ZUS świadczeniami nie przekraczały kilku dni. Po uzyskaniu prawa do wysokich świadczeń z ubezpieczenia chorobowego skarżąca zadeklarowała najniższą wymaganą przepisami podstawę wymiaru składek wynoszącą 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, ponad 4-krotnie niższą od tej, od której są naliczane świadczenia chorobowe. Zapłaciła składki od podstawy wymiaru 9.365,00 zł tylko za 3 pierwsze miesiące, a następnie przez 4 lata i 1 miesiąc pobierała świadczenia z ubezpieczenia chorobowego od wysokiej podstawy. Sąd Apelacyjny ustalił także, że koszty opłacania składek na ubezpieczenie społeczne przewyższały pozostałe koszty działalności, a połowę transakcji finansowych kupna-sprzedaży wykazanych w książce przychodów i rozchodów prowadzi partner życiowy wnioskodawczyni.

Argumenty wnioskodawczyni zawarte w skardze kasacyjnej zmierzają w istocie do podważenia wskazanych ustaleń, co na tym etapie procedowania nie jest dopuszczalne, zaś wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparty na art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. sprowadza się do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa.

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd Najwyższy w oparciu o art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.